

Stručné shrnutí:

Demografický vývoj z hlediska věku a genderových rozdílů se zaměřením na seniory

- Po celé poválečné období se zvyšoval průměrný věk obyvatel České republiky a průměrný věk žen byl vždy vyšší než průměrný věk mužů. Od roku 1945 se průměrný věk žen zvýšil o 7,7 let, zatímco u mužů to bylo jen o 6,4 let.
- Poprvé v historii v roce 2006 převažovalo v populaci zastoupení starších věkových skupin (65+) nad mladšími věkovými skupinami (0-14 let).
- S nárůstem podílu seniorů v české populaci došlo také k přesunům uvnitř těchto nejstarších věkových skupin, sama věková skupina seniorů v souvislosti s prodlužováním věku „zestárla“. Přitom u žen byl tento proces výraznější než u mužů.
- Genderové rozdíly ve výši průměrného věku i v indexu stáří jsou patrné i při regionálním pohledu

Senioři a vzdělání z hlediska genderu

- Dnešní senioři jsou vzdělanější než dříve (data umožňují srovnání s rokem 1993, starší data nejsou k dispozici). Struktura vzdělání nejstarších věkových skupin se při tom mění razantněji než vzdělání mladších, kde ke změnám došlo již dříve.
- Změny ve struktuře vzdělání byly v souboru žen výraznější než v souboru mužů.
- Nové generace seniorů mají snahu vzdělávat se i ve vyšším věku. V roce 2006 se rozličných druhů neformálního vzdělávání účastnilo celkem 56,6 tisíc osob ve věku 50 a více let (podíl žen byl 53,1 %).

Rodiny a domácnosti seniorů z pohledu genderových rozdílů

- V roce 2006 bylo v České republice 1 148,4 tisíc domácností, kde hlavou rodiny nebo partnerem či partnerkou v úplné rodině byla osoba ve věku 55 let a více let, což představuje 27,2 % ze všech domácností.
- Mezi partnery a osobami v čele domácností v tomto věku převládají ženy a jejich převaha se s věkem zvyšuje.
- Pouze v úplných rodinách muži nad ženami této věkové kategorie převažují. Muži častěji než ženy i ve stáří žijí v úplné rodině. Ženy po 65. roce věku žijí spíše bez partnera než s partnerem.

Ekonomická aktivita seniorů a její genderové aspekty

Ekonomicky aktivní ve věku 55 a více let:

- Podíl věkové skupiny 55 a více let se mezi ekonomicky aktivním obyvatelstvem od roku 1993 do roku 2006 téměř zdvojnásobil.
- V roce 2006 bylo ze všech obyvatel České republiky ve věku 55-69 let 41,3 % stále ještě ekonomicky aktivních: Ve věku 55-59 let ještě pracovalo 72,3 %, ve věku 60-64 let 25,8 % a ve věku 65-69 let to bylo 9,4 %.
- Mezi ženami ve věku 55-69 let v roce 2006 pracovalo 29,4 % a mezi muži stejné věkové skupiny to bylo 54,8 %. Ještě i ve věku 65-69 let stále pracovalo 6,4 % žen a 13,3 % mužů.
- Muži častěji než ženy pracují i po šedesátém roce věku. Ve věku 55-59 let tvoří jejich podíl mezi ekonomicky aktivními 59,9 %, ve věku 60-64 let je podíl mužů nejvyšší, tvoří 70,8 %, a ve věku 65-69 let se genderové rozdíly snižují, mužů je mezi ekonomicky aktivními 61,3 %.
- I když celkově podíl žen mezi ekonomicky aktivními ve věku 55 a více let v roce 2006 ve srovnání s rokem 1993 vzrostl, ke zvýšení došlo pouze v případě věkové skupiny 55-59 let, ve starších věkových skupinách se podíl ekonomicky aktivních žen snížil.

Zaměstnanci a podnikatelé ve věku 55 a více let:

- Od roku 1993 se v roce 2006 zvýšil počet zaměstnanců ve věku 55 a více let o 217,1 tisíc (žen přibýlo 102,0 tisíc, mužů 115,1 tisíc).
- Ve věkové kategorii 55-59 došlo mezi zaměstnanci u obou pohlaví ke zvýšení počtu osob. V kategorii 60 a více let však došlo k nárůstu počtu zaměstnanců pouze v případě mužů, zaměstnankyň v tomto věku ubylo.

- Změnila se i struktura uvnitř této věkové skupiny zaměstnanců. Podíl těch nejstarších, tj. ve věku 60 a více let, se snížil ve prospěch kategorie 55-59 let. V souboru žen bylo toto snížení téměř trojnásobně vyšší než u mužů.
 - Nejvyšší počet zaměstnanců ve věku 50 a více let je ve zpracovatelském průmyslu, následuje oblast obchodu, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní spotřebu a převážně pro domácnost a na třetím místě je to oblast vzdělávání. Pořadí se ale v souborech žen a mužů značně liší.
 - Mezi zaměstnanci ve věku 50 a více let převládají ženy v šesti ze šestnácti odvětví
 - Od roku 1993 vzrostl počet podnikatelů ve věku 55 a více let, přitom počet podnikatelek byl v roce 2006 3,7x vyšší než v roce 1993 a počet stejně starých podnikatelů se zvýšil 3,1x.
- Pracující důchodci:
- V roce 2006 bylo 125,1 tisíc pracujících důchodců ve věku 55 a více let. Ženy tvořily 48,9 % a s věkem jejich zastoupení klesalo.
 - Nejvíce pracujících důchodců ve věku 55 a více let pracovalo v oblasti služeb, následoval průmysl a nejméně jich bylo v zemědělství. Toto pořadí se shodovalo jak v souboru žen tak v souboru mužů, ovšem s tím, že ve službách pracovalo více žen než mužů, v ostatních odvětvích pracovalo více mužů než žen.
 - Od šedesáti let věku a výše s výjimkou služeb vždy převládali svým počtem mezi pracujícími důchodci muži.
- Plánované ukončení ekonomické aktivity:
- Jednoznačně ve všech skupinách zaměstnání plánují muži ukončení své ekonomické aktivity na později než ženy. Ženy nejčastěji plánují ukončení aktivity ještě před šedesátým rokem svého života (36,6 %), muži by rádi přestali pracovat nejčastěji až jim bude 60-64 let (62,7 %). Nejméně do 65 let i déle nebo co nejdéle hodlá pracovat 23,7 % žen a 29,7 % mužů.
 - V kategorii ekonomicky aktivních ve věku 55-59 let, tedy osoby v „předdůchodovém“ věku, počítá 21,3 %, že ukončí činnost ještě před dovršením 60 let věku. (Uvažuje tak 47,0 % žen a 4,0 % mužů). V období 60-64 let svého věku plánuje ukončení aktivity 58,8 % z ekonomicky aktivních ve věku 55-59 let (38,1 % žen a 72,6 % mužů). Do 65 a více let nebo co nejdéle chce pracovat 18,3 % (11,6 % žen a 18,3 % mužů) těchto pracujících a konkrétní představu o tom kdy přestane pracovat ještě nemá 4,4 % (3,3 % žen a 5,1 % mužů) těchto dotázaných.